

*Est vis virtutis nosse quis ipse fuit.
Cum quater hic de hos ævi venisset ad annos,
Quæ fuerant seclī spreit amore Dei.
Mutans ergo vices de mundi milite, miles
Fuit Christi, subito monachus ex laico.
Hinc sibi more patrum socians collegia fratrum,
Cura qua decuit, rexit eos, aluit.
Quas quantasque vides hic primus condidit ædes,*

*A Non tam divitiis, quam fidei meritis.
Quas puer haud didicit scripturas postea scivit,
Doctus ut indoctum vix sequeretur eum.
Fletibus hunc nobis tulit inclementia mortis,
Sextilis quinta, bisque die decima.
Herluine Pater, sic carlica scandis oranter.
Credere namque tuis hoc licet ex meritis.*

PREFATIO IN VITAS BECCENSIIUM ABBATUM GUILLELMI ET BOSONIS, AUCTORE
MILONE CRISPINO CANTORE BECCI.

¶ Quoties magnorum facta virorum litteris assignata recitantur, ad Dei laudem de cuius dono existunt, mentes audientium ad bene agendum informantur, ad delium spes erigitur, et iis qui in quibusdam nonnunquam torpescere solet fervor divini amoris, reaccenditur, dum vident alios fecisse quod ipsi facere monentur. Quapropter nos cupientes de vostro offerre in tabernaculo Dei aliquid de vita patrum nostrorum, qui nos in sancta religione educaverunt, pauca, prout vidimus vel audivimus, licet inculco sermone, ad notitiam posterorum scribere curavimus. Fuerunt namque suo tempore magni nominis, qui erant bene religiosi, multis Dei donis ornati, quibus ad vitam pergendi rectum tramitem subditis monstrabant. Sunt autem de

quibus loquimur, Willelmus reverendus abbas Becci tertius, et, qui ei successit in regimen ejusdem cœnobii, Boso, sapiens vir et bonus; nam de duobus primis qui istos in eodem loco præcesserunt, beatissimo scilicet Herluino primo Beccensis cœnobii fundatore et pastore, et sanctissimo Anselmo ejusdem loci secundo abbate, exstant apud nos præclara et magna veraci stylo digesta volumina. De duobus ergo prædictis, Willelmo videlicet et Bosone, ad honorem Dei et utilitatem legentium, quod Dominus dederit dicere volumus, quatenus noverint post nos venturi qui, vel unde fuerint, quomodo vixerint, seu qualiter præsentem vitam terminaverint.

VITA VENERABILIS WILLELMI BECCENSIS TERTII ABBATIS.

Venerabilis abbas Becci Willelmus, nobili Northmanorum prosapia originem trahens, in veteri castro super Rislam quod dicitur Monsfortis, claris parentibus est exortus. Pater ejus Turstinus, mater Albereda dicebatur, Rogerii de Bellomonte patris Roberti comitis ex sorore neptis. Qui puer dum adhuc jaceret in cunis, gravi molestia tactus, visum pene amisit. Territa mater, pro filio lugens, occurrit ad quamdam ecclesiam Sancti Germani in eodem castro sitam, obtulit illum super altare ejusdem ecclesie votens Deo, et beatissimæ Dei Genitrici Mariæ sanctoquem Germano, quod si puer illam incommoditatem oculorum eorum auxilio evaderet, illum Dei servitio nutriret, litterisque imbuendum traderet; simulque Deum rogavit ut, si aliter puerum sanare nollet, in se, id est, in matrem infirmitatem illam converteret. Quid plura? amovit petitioni et voto bonæ matris gratia Salvatoris nostri pietasque ejus sanctissimæ Genitricis, nec non et beatissimi confessoris Germani, et infans integræ restitutus est sospitati; matrem vero infirmitas corripuit, nec multo post exstinxit. Crevit puer, et cum ad congruam ætatem pervenisset traditus est litterarum studiis imbuendus. Cœpit itaque bonæ indolis esse, amore Dei fervere, honestis intendere, et ab inhonestis animum revocare.

et habitu talem se exhibebat, ut jam tunc quas monachus ab omnibus haberetur. Quantum ad vitæ morumque spectabat informationem, si quando a cognatis vel amicis ad scholas aliquid pecuniæ sibi mitteretur, quasi rem malam vitabat suscipere; sicut condiscipuli ejus soliti erant referre, ita avaritiam perhorrebat. Cumque quintum et vicesimum ageret ætatis annum, desiderans vocem Domini implere dicentis: *Qui non renuntiat omnibus quæ possidet non potest meus esse discipulus (Luc. xiv, 13); et: Si quis vult post me venire, abnegat semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me (Matth. xvi, 14)*, renuntians mundo Becci monachus factus est sub sanctissimo abbate Anselmo, qui tunc temporis in Beccensi cœnobio abbatis officio gloriose fungebatur. Ingressus monasterium intentissime religioni monasticæ operam dabat, lectioni et silentio assiduus vitam suam honeste custodire admodum studebat. Ita Deo placere cupiens hominibus charus, in castris Domini Dei Sabaoth ejus signa sequens, quindecim per annos strenui militis officio functus, hujus militiæ beato Anselmo duce militavit tam strenue ut omnes eum diligerent, et nullus de eo conquereretur. Fama bonitatis ejus circumquaque bonum Christi odorem de se ferebat. Igitur beato abbate Anselmo in Angliam translato, et archiepiscopo facto, ejus fastigium **42** virgæ

Jam mundi luxum sperneat, jam sermone, actu

prædictus Willelmus, antea cum veneratis fuisset postea suscipere meruit. Nam tempore regis Willelmi filii Willelmi qui Angliam subegit, Beccensis abbas Anselmus Deo charus et hominibus acceptus, quibusdam exigentibus causis, et maxime consilio et obedientia capituli sui, coactus in Angliam transfretavit; nam quia defuncto venerabili Lanfranco Cantuarria sedes vacabat, diu gressum ab Anglia represserat, ne videretur archiepiscopatum appetere, quem oblatum toto mentis adnitu conatus est declinare, siquidem multi laudabilem bonitatem ejus cognoscentes, quia sic volebant, eum futurum prædicabant archiepiscopum. Tamen, ut dictum est, victus amicorum precibus, mare transivit, et cum ibi moram faceret, contigit regem ipsum graviter infirmari. Hic rex post mortem Lanfranci archiepiscopatum in manu sua per aliquot annos retinuerat, et multis gravaminibus attriverat. Cum itaque prædicta agitudine laboraret, et pene jam de vita desperaret, admonitus est ab episcopis et principibus suis, ut pro salute sua aliquem virum bonum quæreret, et Cantuariensem archiepiscopum constitueret, respondit: « Quem? — Abbatem, inquit, Becci Anselmum. » Quod verbum placuit regi, et mox jubet illum accersiri. Ita regis et principum electione, ceteri ac populi acclamatione, secundum Dei dispositionem primas totius Britanniae, licet multum renitens ac reclamans, eligitur. Dicebat enim alterius regni se abbatem esse, sub cura episcopi, sine cujus præcepto vel licentia, seu conventus sui concessione, non poterat in aliena patria aliorum curam suscipere: sed hoc qui audiebant parvi pendentes, nihilominus quod cœperant perficere non omiserunt. Quod eum fama trans mare volando pertulisset Beccumque appulisset, conturbati et contristati sunt Beccenses non modice, tantaque tribulatio inde orta est inter eos, quæ tam nullus in cœnobio Becci antea viderat. Commota est tota provincia, conventus Becci patrem, episcopi et abbates, et omnes religiosi, simulque proceres, et mediocres terræ in commune doctorem præcipuunt, et summum patronum se amittere lugebant. Pater ipse in Anglia, prout poterat, se conabatur omnimodis subducere a tanto onere, Beccenses et alii multi laborabant dictis et factis quantum valebant, ut eum revocarent, sed non valuerunt; quia, ut postea claruit, hoc secundum Dei dispositionem agebatur. Tandem Anselmus ratione vel auctoritate victus, cessit Dei dispositioni. Beccenses advertentes se in vanum laborare, multi concesserunt quod prius affirmabant se nunquam concessuros. Ita præcepto et licentia Willelmi Rothomagensis archiepiscopi, Roberti quoque Northmannorum ducis assensu, nec non et Beccensis capituli concessione confirmata est illa electio. Post hæc misit Anselmus priori Baldrico, honorabili viro, simulque conventui Becci litteras, in quibus illos commendavit Deo, et ut sibi abbatem providerent submouit, quoniam illum amodo abbatem non

(79) Prostat lib. III, Epist. D. Ansel., epist. 8.

A haberent, sed amicum et fidem consiliarium si vellent. Has litteras attulit quidam Beccensis monachus, nomine Girardus, qui veniens Beccum ad festivitatem Sanctæ Mariæ in medio Augusti, die festivitatis in capitulo salutes et verba Patris Anselmi retulit, et prædictas litteras reddidit, quæ statim in eodem capitulo lectæ sunt: audientes fratres talem sui dimissionem, et tanti actam dulcissimi Patris amissionem, qui eos velut nutriti filios suos gremio dilectionis confovebat, ultra quam dici potest conturbati sunt; omnes quippe amore amatissimi Patris, quo quasi orbabantur, magno cordis dolore concussi, in lacrymas conversi sunt; frater qui epistolam legebat, singultu vocem interruptente, vix aliquid dicere poterat. Tandem perfectæ sunt litteræ, simulque dicta et acta sunt alia plura ad eandem rem pertinentia.

Post hæc celebraverunt decenter et festive tantæ diei solemnitatem. post missam Baldricus prior totum vocavit conventum in capitulum, dixitque Girardum adhuc habere aliquid dicendum ex parte Patris Anselmi, quod debebant audire. Girardus, jussus loqui, dixit litteras de electione abbatis se habere, nam et baculum pastorem de Anglia retulerat, sed prius vellet audire si omnes de eligendo abbate consiliis Anselmi acquiescerent, et sic litteras ostenderet, quia sic præceptum sibi erat. « Non ita, inquit prior, faciemus, sed prius litteras audiamus, et post consilium capiemus quid agere, vel respondere debeamus. » Girardus non ita injectum sibi esse dicebat, et prior non aliter se facturum asserbat. Tandem Girardus ratione, vel auctoritate capituli victus cessit, et litteras protulit, atque fratri qui alias litteras legerat nomine Mauricio ad legendum tradidit. Quarum sensus in hunc modum se habebat (79): « Quoniam, inquit, Dei misericordia, et reverendi Willelmi Rothomagensis archiepiscopi licentia, atque domini Roberti Northmannorum ducis assensu tandemque vestra concessione, vestri cura liberatus sum, si Deus gratiam domini nostri ducis Northmannorum dederit vobis ut possitis eligere de ecclesia vestra abbatem, et meum consilium inde audire vultis, nullum ad hoc opus magis idoneum puto quam dominum Willelmum, qui prior fuit apud Peveium. Tibi quoque, Willelme, per sanctam obedientiam præcipio ut hoc onus non refugas, sed in spe auxilii Dei illud suscipias. Et tibi, Baldrice, similiter præcipio ut tui officium non deseras, donec loquar tecum. » Tunc Baldricus prior electionem se libenter suscipere respondit, et cæteri similiter consenserunt; sicque conventus ille solutus est. Sed et principem Northmanniae Anselmus mandando rogavit ut prædictæ electioni assensum præberet. 43 Transierunt postea dies multi, et de ipsa quidem electione tunc nihil plus actum est. Electus autem sic se habebat quasi de ea nihil audisset. Mense Octobri advenit quidam abbas, nomine Rogerius, Beccensis monachus, vir bonus et multum

religiosus, quem Anselmus, ut aiebat, litteris suis A
 iusserat Beccum venire, et in eligendo abbate Bec-
 censes, quantum pisset, juvare. Tunc ipse abbas
 Rogerius, et prior Baldricus et alii quidam fratres
 cum eis comitem Northmannorum adierunt, mandata
 Anselmi et electionem capituli Becci innotuerunt,
 rogantes ut quod ab eis inceptum erat, suo assensu
 compleret; quæ omnia dux gratanter accepit, et ut
 electus sibi præsentaretur iussit. At illi, velociter
 donum reversi, collectis in unum fratribus, referunt
 quid cum principe egissent, quidve ab eo audissent;
 interrogantur singuli de electione prædicta quid
 æstiment, an concederent; omnes fere assensum
 præbuerunt. Interim electus extra conventum ex-
 spectare iussus erat. Post hæc vocatus venit, et in
 suo ordine sedit. Tunc prior dixit ei quod ad regi- B
 men Beccensis Ecclesiæ illum eligerent; et ut abba-
 tis officium, et curam animarum eorum susciperet
 ex parte Dei et sanctæ Mariæ, atque omnium sanc-
 torum, nec non ex parte reverendissimi Patris
 Anselmi præcepit. At ille, in terram prostratus,
 dixit: « Precor, domini, aut de hoc quod jubetis
 omnino absolutum dimittite me, aut quomodo id
 implere possim docete. » Prior ad hæc: « Ut dimitta-
 mini, ait, non opus est laborare, sed suscipite hanc
 curam in nomine Domini, et nos vobis ex animo
 obedientes erimus. » Statim in ipsa die abbas Roge-
 rius, et prior, et quidam alii fratres cum eis, assum-
 pto electo suo, ad curiam properarunt, et Roberto
 Northmannorum duci præsentaverunt, quem alacriter
 et cum magno honore suscipiens, dedit ei abbatiam C
 more antecessorum suorum. Aderant tunc cum
 principe Robertus comes Mellenti, et Robertus filius
 Anchitilli [at., Anschitilli] consobrini ejusdem
 Willelmi electi Becci, qui de ejus promotione valde
 suat gratulati. Tunc comes Mellenti præcepit Rob-
 erto filio Anchitilli ut novum electum Becci ad
 monasterium conduceret, mandans omnibus mi-
 nistris suis ne quis ipsi abbati Becci, vel hominibus
 ejus in aliquo molestus esse præsumeret. Dedit tunc
 comes Mellenti Robertus ut res, quæ ad victum fra-
 trum emebantur, quietæ deinceps essent ab omni
 consuetudine, quæ usque ad illud tempus, de rebus
 ad cibum monachorum pertinentibus, ubicunque
 emerentur, etiam in coquina Becci a ministris D
 Brionnii [f., Brionii] castri exigebatur. Procedente
 tempore dedit idem comes Mellenti, per totam ter-
 ram suam, ubicunque suum erat hoc exigere vel
 dimittere, ut omnes Dominicæ res monachorum
 Becci, ad victum vel vestitum pertinentes, ubicun-
 que monachi essent, ad quorum usus emebantur,
 sive in claustro, sive extra claustum, in negotiis
 monasterii, quietæ forent ab omni consuetudine quæ
 telonei, vel transitus, seu alio nomine nuncupatur.
 Hoc fecit pro amore Dei, et Willelmi abbatis Becci
 cognati sui. Multa quoque alia beneficia Beccensi
 cœnobio contulit dum vixit, causa ejusdem abbatis.

Itaque novus electus accepto a duce Roberto, ut
 dictum est, abbatix dono, et a Willelmo Rothoma-

gensi archiepiscopo animarum cura, cum gratia
 principis rediit a curia cum suis. Venit autem Bec-
 cum sero post completorium, die ante festivitatem
 Dedicationis, quæ festivitas Dedicationis est decimo
 Kalendas Novembris, et eo anno Dominica die eve-
 nit: surgens ad matutinas, venit electus in cho-
 rum, et stetit in loco juxta sedem abbatis, ac totum
 officium festivitatis nocturnum et diurnum decen-
 ter, ut abbas, complevit. Acta sunt hæc anno Domi-
 nicæ Incarnationis 1093. Ipsa die, Willelmus electus
 sedit primum, ut abbas, in capitulo, ab illo die
 disponens omnia inters et extra conveniens er mo-
 nasterii negotia, gaudentibus cunctis quod talem
 Deus Anselmo successorem et sibi de hereditate pastorem.
 Tamen ante benedictionem nec in sedem abbatis
 intravit, nec virgam pastoralem portavit, sed de
 benedictione acceleranda nullam ut videbatur curam
 habebat; quæ benedictio dilata est usque ad Au-
 gustum mensem anni sequentis. Verum Anselmus
 non oblitus quod incepterat, rogavit Willelmum
 Rothomagensem archiepiscopum de benedictione
 abbatis Becci, et hoc ipsum per litteras priori Bal-
 drico, et conventui notificavit. Intrante Augusto
 mense, Baldricus prior et alii quidam fratres cum
 eo perrexerunt Rothomagum cum archiepiscopo
 locuturi de benedictione abbatis sui; qui diem be-
 nedictionis constituit in proxima festivitate S. Lau-
 rentii. Reversus prior dixit conventui quæ ab ar-
 chiepiscopo accepta. Et quia prædictus abbas
 Rogerius nuper obierat, miserunt ad Willelmum Cor-
 meliensem abbatem virum nobilem et bonum,
 atque apprimè litteris eruditum, et ipsum monachum
 Beccensem, ut veniret ad benedictionem abbatis
 Becci; qui libens paruit. Die festivitatis S. Laurentii,
 cum archiepiscopus staret ad altare infulatus,
 atque electus Becci esset vestibus sacris indutus, et
 instaret hora ut ad benedicendum præsentaretur,
 audivit a referentibus quod archiepiscopus non
 benediceret eum, nisi professionem faceret; sed
 respondit se nullomodo facturum. Tunc prior Becci
 Baldricus cum aliquantulis monachis concitus per-
 rexit ad comitem Northmanniæ Robertum, intimans
 ei quod archiepiscopus exigeret ab abbate Becci
 professionem quam antecessores ejus non fecerant.
 Illico dux misit Willelmum de Britolio, et Willelmum
 filium Richardi de Bardvilla, cum Ernulfo cancel-
 lario suo, mandans et præcipiens Willelmo archi-
 episcopo ut abbatem Becci sine mora benediceret,
 nihilque ab eo exigeret, nisi quod constaret a Bec-
 censis abbatibus factum esse antecessoribus ejus.
 Audiens hoc archiepiscopus ~~44~~ iratus est valde;
 tamen perfecit quod inceptum erat, et abbatem be-
 nelixit sine professione, quia præceptum principis
 illum cogebat. Postea abbas ~~locutus~~ est cum archi-
 episcopo, atque in tantam gratiam illum præsul
 accepit ut nullum in Northmannia abbatem chario-
 rem, vel familiariorum haberet. Postera die rediit
 ad monasterium. Archiepiscopus vero præcepit
 Willelmo Corneliensi abbati ut simul cum eo per-

geret, et in sedem abbatis vice sua introduceret. Venit autem cum majori qua potuit humilitate, nudis pedibus, et susceptus est a fratribus magno cum honore et gaudio, et in ecclesiam ductus. Tunc abbas Cormeliensis, ut sibi jussum erat, eum in sedem misit, et incipiens *Te Deum laudamus*, osculatus est omnem conventum. Ita Deo disponente successor factus est Willelmus venerabilis Anselmi, et regimen Beccensis cœnobii post eum suscepit, atque per plures annos cum honore tenuit. Cujus temporibus idem Beccense cœnobium exterius multis et magnis prædiis, et redditibus Dei misericordia, principum aliorumque fidelium largitione ampliatum, interiori religione, nobilibus viris ac sapientibus, ornamentis quoque pretiosis, et ædificiis est decoratum. Qui enim Josue dixerat Moysi ministro: *Sicut fui cum Moyse, ita ero tecum* (Jos. 1, 5), ipse ut cum præcessore Anselmo, ita cum successore Willelmo perseveravit, per quem fuit vir in multis prospere agens.

Erant tunc temporis in Ecclesia Becci multi nobiles viri et religiosi, tam litterati quam illitterati, qui de diversis provinciis ad serviendum Deo illuc confluxerant; quorum aliqui a tempore beati Patris Herluini adhuc durabant, nonnulli sub sancto Anselmo, dum mundum relinquentes Deo militare cœperant; multi sub eodem Willelmo renuntiantes sæculo, levi jugo Christi colla submittere gaudebant. Ex his postea vidimus plures Ecclesiarum honorabiles rectores. De his fuit cum honore nominandus Boso, qui tempore sancti Anselmi venit ad ordinem; sed, sub eodem Willelmo abbate, post sæpe dictum Baldricum prior factus, et post ipsum Willelmum abbas est constitutus, sapientia et honestate vitæ ornatus. Eiusdem quoque Willelmi tempore factus est monachus quidam juvenis Bonæ indolis nobiliter natus, scientia litterarum præditus, nomine Theobaldus, qui religiose diu in cœnobio conversatus, post Bosonem prior, et illo defuncto abbas est subrogatus, et non multo post in archiepiscopatum Cantuarie sublimatus. Quidam monachus venit ad abbatem Willelmum petens ut in monasterium susciperetur, volens firmare stabilitatem suam in loco eodem. Quod cum abbas primum facere distulisset, nec eum retinere nec omnino refutare vellet, cum jam illum suscipere cogitaret, vidit in somnis quemdam defunctum affinem sibi et notum, qui illum reprehendebat quod quemdam insanum fratribus adjungere volebat; et certe defunctus ille, frater, de quo agitur, ut putamus, nunquam viderat. Nec multo post frater ille accepta licentia discessit; et postea in tota provincia nusquam est visus, nec auditum quorsum discesserit. Prædecessoribus suis Leato videlicet Herluino et sancto Anselmo, amorem et honorem maximum idem abbas exhibebat, et cum de illis in communi collocaione loquebatur, cum magna reverentia eos nominabat; statuta eorum ad memoriam aliis reducebat, et ea ipse studiose servabat, et servari præcipiebat, quia videlicet justum

videtur ut qui sua vult custodire, a sequentibus studeat et ipse priorum suorum jussa servare. Quando autem aliquorsum profectus haberet post orationem in ecclesia factam, ad sepulcrum B. Patris Herluini in capitulum pergebat, et se illius orationibus commendabat; similiterque revertens faciebat.

Narravit mihi idem abbas Willelmus quod nocturno apparuit ei sanctus Pater Herluinus, et apprehendens eum deducebat per officinas monasterii, et circa parcum, ut sibi videbatur, et in ecclesiam de Burnevilla quam ipse sanctus manu sua ædificavit, et sic rediit ad monasterium, et venerans in claustrum non reperit ibi nisi unum monachum tantum, unde abbas Willelmus aliquantulum erubuit atque disparuit. In tota hac visione semper sanctus [s. sanctum] habuit abbatem ad dexteram suam, se) nihil illi dixit. Quid vero hæc visio præteribat nescitur, nisi quod ipse Willelmus abbas dixit fortassis aliquid in monasterio esse quod Pater volebat emendari. Quidam monachus, qui dicebatur Robertus, petebat licentiam eundi in Angliam causa videndi archiepiscopum sanctum Anselmum, et loquendi cum eo, ut asserebat, de salute animæ suæ. Quod cum abbas Willelmus nollet concedere, in capitulo coram omnibus rogavit eum, ut quod petebat, sibi concederet; sed cum neque sic abbas assensum præbere vellet, dixit frater: « Si conceditis ibo, et si non conceditis ibo. » Quod verbum abbati non placuit; tamen post dimissam voluntati suæ perrexit, mare transit, in Angliam venit, nec multo post obiit. Clericus quidam grandævus, vocabulo Willelmus, solitariam vitam agens, venit ad monasterium, volens monachus fieri; et quia erat bonæ famæ, libenter susceptus est. Qui cum per plures annos in congregatione religiose conversatus fuisset, una dierum sedente abbate Willelmo in capitulo cum fratribus, venit ante eum rogans ut liceret sibi reverti ad solitariam vitam, quatenus ibi operaretur manibus suis, unde viveret, sicut ante conversionem fecerat, siquidem, ut dicebat, timor illum angebat quia in otio vivens aiorum elemosynis aleretur. Abbas hæc audiens dixit circumsedentibus: « Iste frater moritur, et antiquus hostis, videns illum morti proximum, tentat illum de monasterio abducere, ut possit aliquid animæ illius impedimentum facere. » Tunc conversus ad illum movit, ut ab hac intentione animum recedat, in pace cum fratribus reliquam vitæ duceret, quia erat jam senex et debilis, nec poterat amplius laborare, et ne paveret quod de beneficiis viveret filium, quia et alii multi similiter vivebant, orationibus instaret et pro his maxime quorum elemosynis sustentaretur Dominum rogaret, finem vitæ jam imminentem exspectaret, et morti vicinæ se præpararet. Acquivit frater admonitioni abbatis, et paucis diebus interpositis molestia corporali correptus, infra breve tempus defunctus est, agens penitentiam quod recedere de monasterio voluisset, et abbati et fratribus gratias agebat quod non permisissent illum abire post Stanam qui eum sup

plantare volébat. Iste vir bonus, de quo loquimur, A abbas scilicet Willelmus magnæ sapientiæ, bonis moribus ornatus, magnorum virorum propinquus, regi et primoribus regni acceptus, ita se modeste, humiliter et mansuete habebat et aliquando quasi nesciens et pene idiota videretur quibusdam; verum si propius accederes, et velut perscrutando ejus sensum de rebus dubiis interrogares, altam prudentiam, profundum consilium, et maxime honestatis documentum invenires. Erat quoque Deo devotus, majoribus submissus, subditis benignus, mansuetus bonis, severus indisciplinatis, supra mensuram suam nihil usurpabat, divinis rebus omnem reverentiam exigebat, Deum timebat, peccatum, quasi mortale virus odio habens, fugiebat. Si quis benedictionem ab eo posceret, verbis magis quam manu benedicebat, dicens non esse suum manu benedicere, sed episcoporum. Nullus abbas exstitit qui majorem sollicitudinem gereret conventus sui; talem illum fuisse sciunt qui illi familiariter adhæserunt, quippe a Deo ita compositus homo ut nec turpilium ore proferret, scurrilitatis omne genus abhorreret, immunditiam mentis et corporis, ut virgo, ab utero matris ignoraret, cibo potuque temperatus, et honeste verecundus indole religiosa decorus, bono ingenio sane intelligebat, blando sermone placebat, doctrina et exemplo utilis erat, constans erat in moribus, verax in sermone, cautus in promissionibus, in commisso fidelis, studiosus virtutum, amator pauperum, eleemosynarum largitor, h laris hospitem susceptor, viduarum et pupillorum protector. Talia gerens, bene vivendo cursum direxit, lene moriendo terminavit, sensum, loquelam et visum usque ad ultimam spiritus emissionem Deus illi conservavit.

Hæc de vita illius breviter diximus; nunc qualiter de sæculo transierit expediemus. Anno igitur vicesimo nono abbatie, mense septembris, decidit in ægritudinem, qua et mortuus est. Quæ ægritudo, paulatim crescens, per annum et dimidium illum afflixit, donec tricesimo primo anno, ex quo donum abbatie suscepit, ex toto circa finem mensis Martii lecto decubuit. Venit abbas Pratellensis, Richardus nomine, vir religiosus et litterarum scientia præditus, visitare eum, et fuit ibi usque ad transitum illius; et cum jam morti propinquare videretur, visitatus est a fratribus more Christiano, et cuncta morientibus debita circa illum persoluta sunt, atque peracto officio, cum jam conventus redire debisset, venerabilis Boso prior rogabat eum, ut more patrum, vita decedens benediceret, et Deo summo Pastori commendaret filios suos quos relinquebat. At ille, elevata manu, benedixit eis et dixit: « Auerte claustralem vitam, quia reparatio est ordinis nostri, et ne queratis habere obedientias in sæculo, quia multi in eis perdunt animas suas, sed quantocius abbatem eligite, quia non est bonum tale opus differre. »

• Rogavit sane ut pro se Dominum deprecarentur;

A habebat enim hoc consuetudinis ut si quando loqueretur eum aliquo quem alicujus morienti æstimaret, se illius orationibus commendaret. Erat eo tempore circa Beccum provincia turbata quorundam præsumptione, qui contra regem Henricum rebellaverant, et ad deprædandam patriam quædam castella obtinebant; ideo rex contra eos sæpe ducebat exercitum ad reprimendum eorum hostilem impetum, et contuendam patriam. Itaque post octavas Paschæ venit rex Beccum, et hospitatus est in domibus monasterii. Tunc adierunt regem Beccenses quidam monachi, rogantes ut quemdam familiarem sibi monachum faceret abbatem post eum qui moriebatur; quod cum audisset abbas Willelmus interdixit ne sibi succederet in regimen Ecclesiæ Beccensis qui ipsi hoc modo quærebatur subrogari. Alius frater dixit aliquando eidem abbati jocando: « Facite me abbatem, et ego vobis, dum vixeritis, optime serviam. » At ille: « Quis, inquit, hoc dixisti, non poteris amplius esse abbas hujus loci. » Verum audiens rex quod abbas Willelmus, quem plurimum amabat, moriebatur, venit visitare eum cum paucis, et ante lectum jacentis amici ad terram humiliter sedit. Abbas inter alia rogavit eum ut Ecclesiæ Beccensis dignum ætate, vita, moribus, non senem, non juvenem, quantocius provideret abbatem, quia in talibus dilatio valde noceret. Ad hæc rex: « Quem, inquit, jubetis? » Abbas respondens: « Non est hoc meum, ait, quia sacri canones interdiciant ne quis sibi nominet successorem. » Fuit enim studiosissimus oris sui et vite, ac totius religionis custos, etiam in ipso mortis articulo. Deinde rex, accipiens manum dexteram abbatis, admovit oculis suis et ori, et benigne osculatus est, sicque reposuit eam sub coopertorio, dixitque circumstantibus monachis: « Orate pro illo, quia magnum damnum habetis in morte ipsius. » Nocte vero insecuta, cum illi qui eum custodiebant matutinas decantassent, petiit ut eum quiescere permitterent, et cœpit quasi dormire, donec plene obdormiret in mortem. Videntes qui circa eum erant quod jam propinquaret ad exitum, de camera pertulerunt illum in cellam infirmorum, ubi fratres moriebantur, 46 et circumvallatus caterva filiorum septem psalmos, cum letania decantantium, paulo ante lucem ultimum emisit spiritum. Corpus lotum juxta consuetudinem convenienter pannis est indutum, ac desuper quasi ad missam sacris vestibus decenter revestitum. Post hæc delatum est in ecclesiam, et in choro ante majus altare positum, ubi die et nocte frequentabatur tristi mærentium obsequio filiorum. Monachi piæ lamentabantur patrem, famuli et homines loci plangebant se bonum amisisse dominum, nullus querebatur injuriam sibi ab eo factam, omnes in commune lugebant magnam se perdidisse patriam. Mane venit rex ad ecclesiam, et videns corpus jam decenter adornatum, placuit illi, et factum laudavit, et ait: « Utinam anima mea esset ubi anima ejus est! » Venerat Beccum multitudo

magna utriusque ordinis et generis hominum, tum propter regem qui ibi morabatur, tum quia de imminente Beccensis abbatis morte audierant; e quibus abbates novem, monachi plurimi, clerici et vici multi ejus exsequiis interfuerunt. Venit et Joannes episcopus Lexoviensis, homo sapiens et venerabilis, qui totum funeris devote complevit officium, et ultimum Christiano more competenter persolvit obsequium. Sed et pauperum confluerat non minima turba propter eleemosynam quam in exitu illius fieri sperabant; quæ per biduum facta est, inde nullus vacuus rediit. Sepultus est in capitulo juxta sanctum Patrem Herluinum fundatorem et primum abbatem ipsius loci, ad dexteram ejus, post quem secundus eidem cœnobio præfuit, ut quem multum in vita sua dilexerat, ei quoque in sepultura jungeretur. Viginti quinque annorum erat quando ingressus monasterium, quindecim annis

fuit monachus claustralis, triginta annos et diutius fecit in abbacia, septuagenarius migravit, anno Domini millesimo centesimo vicesimo quarto, sexto decimo Kalendas Maii, hebdomada post octavas Paschæ, tempore festivo, paschali gaudio. In quo paschali gaudio, quæsumus, Auctor omnium, hostili ab impetu tuum defende famulum. O Pascha nostrum, Domine Jesu Christe. converte luctum ejus in gaudium, et in solemnitates præclaras, ut sit transitus de morte ad vitam, de labore ad requiem, de calamitate ad gloriam, de tenebris ad lucem, ubi, Domine, constituisti lucidissimas mansiones, ubi requiescunt sanctorum animæ, ubi spiritus famulati spiritibus beatis sociatus, æterna requie fructurus, facie ad faciem videat te angelis desiderabilem, B fontem vitæ indeficientem, cum Patre et Spiritu sancto una sine fine regnantem. Amen!

Explicit Vita venerabilis Willelmi tertii abbatis Beccensis cœnobii.

EPITAPHIUM.

*Abbas Willelmus præclari gervinis ortus,
Tempore primævo fit religionis amator.
Ætatis quinque lustris jam rite peractis,
Suspirando Deum cœpit contemnere mundum.
Terrea demisit, sed Christo totus adhæsit.
Ut nudum nudus Dominum famulus sequeretur,
Confestim Becci juga sumpsit suavia Christi,
Quæ per quindenos constanter pertulit annos.
ANSELMO post hæc Anglorum præsule facto,
Is e loci curam recipit fratrumque regendam,
Quem gravitas morum, vel vita, decusque parentum
Fecerunt clarum præ multis, ac venerandum.
Doctus erat, blandoque loquens sermone placebat,
Actibus et verbis subjectos erudiebat.
A puero vitæ fuerat sectator honestæ.
Cordis mundiciam servans carnisque perennem.
Beccum ter denos auxit, vexitque per annos.
Blandus subjectis rector, durusque superbis.
Vir tantus meritis morum ditatus optimis;
Nequaquam valuit nexu evadere mortis:
Aprilis sexta decima surgente dieta,
Complevit cursum vitæ præsentis et actus.
Commendans animam celo, corpusque sepulcro:
Expectat tempus, quo judicet omnia Christus,*

*Ecce sub hac tumba pulvis sunt membra sepulta:
Cui præstat Dominus veniam, vitamque rogemus.
[Amen.]*

ALIUD EPITAPHIUM.

*Dura nimis jam tolle tibi tua jugera, munde,
Heu mihi tam longa me tenuere mora!
Amodo jam non illa colam, patet exitus a te,
Et quam longinquo solvor ab exilio.
Ad propriam redeo patriam, Dominus revocat me;
Unde prius fueram, præcipit ut redeam.
Novit cum lacrymis illum, quem sæpe rogari,
Ut venia pravum di'uat omne meum:
Ærumnasque meas tandem miseratus amara
De convalle soli tollat ad alta poli.
Hactenus hæc, eo, stare meum non amplius est hic:
Ossa relinquo tibi, si placet, hæc sepeli.*

ALIUD EPITAPHIUM.

*Frumenti granum, remanes in cespite sanum,
Donec putruerit, crescere non poterit.
Sic nisi nostra caro mortis tangatur amaro,
Percurens stadium non recipit bravium.
Ergo scire datur quod non decet ut doleatur,
Si patriam quaerat, qui peregrinus erat.*

47 VITA VENERABILIS BOSONIS,

Cognomento Savientis

ABBATIS BECCENSIS QUARTI.

In diebus Willelmi regis, qui Anglos armis perdomuit, in pago Rothomagensi, fundo monasterii Villaris, orti sunt honestis genitoribus, Haimerico videlicet et Lezelina, tres viri, Gislebertus, Boso et Rainaldus, qui a pueritia imbuendi litteris sunt

traditi, ut Deo in sancta Ecclesia omni vitæ suæ tempore deservirent; quod et fecerunt. Nam, cum diu inter suos honestam vitam duxissent, amore Dei succensi, quasi post marina pericula portum sub sancto Anselmo abbate Beccum petierunt, et